

Slut med friske mågeæg og pandestegte ål fra Odby Sø

Det blev den værste weekend i mands minde.

Da uvejret kulminerede ved 3-tiden natten mellem lørdag og søndag, nåede vindstyrken op på 11 på Beaufort-skalaen. Den stærke storm fejede indover Limfjordens vande med vindhastigheder på 117 kilometer i timen eller 32 meter i sekundet.

Mandag morgen vågnede nordjyderne op til omfattende ødelæggelser overalt fra Agger by til Ålborg havn. Sindrup Vejle var sat under vand, og kun med nød og næppe havde Doverodde Købmandsgård undgået, at lagerbygningen blev oversvømmet – blot fem centimeter manglede vandet i at trænge ind til flere tusinder tønder korn og kunstgødning, da januarstormen var på sit højeste.

Oppe i Thisted stod der adskillige centimeter vand i kældrene nede ved havnen, hvor både Storegade og pladsen mellem Hotel Aalborg og DFDS's pakhuis var sat under vand. Også Nykøbing på Mors, Lemvig, Skive og

Struer havde mærket elementernes voldsomme rasen i nattens løb.

Hul i dæmningen

Ved Odby Sø var det gået galt allerede lørdag eftermiddag.

Thisted Amtsavis beskrev den orkanagtige storms hærgen på tangen ved Oddesund i sin mandagsudgave, 18. januar 1954:

»Odby Sø, der i den sidste menneskealder har været udtørret, og som er sikret ud mod Nisum Bredning, blev oversvømmet ved, at denne dæmning lørdag eftermiddag blev gennembrudt. Det drejer sig om vel ca. 100 tdr. land, der er oversvømmet, og der er i dæmningen et hul på 25-30 meter, og yderligere er dæmningen beskadiget på en strækning af over 100 meter.

Over arealet fører den nye landevej fra Odby til Oddesund, og den ligger i dag på en strækning omgivet af vand på begge sider, og vandet har gjort ikke så lidt skade på vestsiden af vejdæmningen ved at skylle det løse sand væk, på nogle strækninger har

det taget cyklestien og er trængt ind i bundstensbelægningen i vejbanen.

Det oversvømmede areal var ikke dyrket, men benyttet som græsareal, og det menes ikke, at saltvandet vil ødelægge græsafrøderne, i hvert fald ikke helt, det drejer sig for en del om planter, som kan tåle saltvandet, men selvfølgelig vil udbyttet til sommer blive væsentligt mindre end normalt.«

Avisens vurdering af skaderne viste sig dog at være alt for optimistisk.

Ganske vist løb meget af vandet ud igen af sig selv, men pumpeanlægget var ødelagt. Hele motorhuset var skyllet væk, så kun elmotoren og det trebenede stativ til at hejse vandløfteren op stod tilbage. Og der var ingen penge i kassen!

De næste syv år fungerede Odby Sø atter som sø, mens lodsejerne arbejdede sammen med Hedeselskabet og Statens Landvindingsudvalg om et moderne tørlægningsprojekt. Først i foråret 1961 var den gamle sø atter tørlagt. Til gengæld for den lange ventetid kunne søbunden nu bringes under

Odby Sø

Strandlagune på 80 hektar, inddæmmet omkring 1879. Vandfyldt efter dæmningsbrud i 1954, men atter tørlagt med statsstøtte i foråret 1961. Kysten danner grænse til Nisum Bredning, der er en del af EU-habitatområde nr. 28. Kortene er fra 1881-82, 1958 og 1984.

Struer kommune.

Koordinater: 6272284, 470511.

plov og dyrkes med korn, omend de stærkt saltmættede jorder først skulle udvaskes.

Både afvanding og overrisling

Historien om tørlægningen af den cirkelrunde lagunesø på tangen ud til Oddesund tog sin begyndelse, da interessentskabet »Odby Sø« blev dannet 14. januar 1878 med det formål at tørlægge den 80 hektar store sø.

Det var et af de sidste større projekter, der blev igangsat under den store landvindingsepoke fra 1830 til 1880.

Søen var kun adskilt fra Nisum Bredning af en smal sten- og sandrevle. Man må antage, at fjordens vande jævnlige er trængt ind i søen, som så har oversvømmet de lavtliggende enge ned til dens bredder, men egnens bønder ønskede ikke bare beskyttelse mod det salte fjordvand. De ville have mere græsningsjord og bedre høslæt. Derfor skulle søen også pumpes tør.

Projektet omfattede en dæmning mod vest i en længde på ca. 850 meter med en højde af 2,5 meter over daglig vande. Dæmningen udgik oppe fra Thyholms stejle skrænter og løb mod syd til det højereliggende terræn ude på halvøen Sunddraget.

Dernæst blev der gravet en landvandskanal langs søens omkreds, og den blev forbundet med et system af åbne drængrøfter. Endelig blev der opført en stor hollandsk pumpemølle, som repræsenterede datidens mest anvendte teknologi.

Møllen blev opstillet i østenden af søen. Den pumpede vandet gennem en gravet kanal mod øst og i en sten-kiste under både jernbane og landevej

En del af den udtørrede sø blev dybdepløjet, mens resten måtte klares med en almindelig traktor – eller to -, når man kørte fast. Detaildræningen blev gennemført med cementrør. Fotos: udlånt af Christen Gade.

og ud i Odby Vig. En mand blev betalt for at passe møllen i tre måneder om foråret, så den altid var drejet op i vinden. Der var indrettet et kammer i møllen, hvor møllepasseren boede i den tid.

Overrislingskanaler blev der også

gravet, så det oppumpede vand kunne ledes ind på de mere sandede og højereliggende jorder. Disse landkanaler var forsynet med træskodder, der kunne lukkes og åbnes efter behov, så man kunne styre overrislingen. Altsammen for at skaffe saftig græs-

Efter stormfloden i 1954 stod der kun den ødelagte motor og det trebenede løftestativ tilbage. Først seks år senere blev der muret et nyt pumpehus op og anlagt en uddybet landkanal, hvis sydligste gren blev rørlagt med stort besvær. Fotos: udlånt af Christen Gade.

Allerede i 1962 kunne den første havre høstes med selvbinderen, men i de næste 10-15 år var der stadig megen græs jord, indtil de små kvægbesætninger på egnen helt ophørte i slutningen af 1970'erne. Fotos: udlånt af Christen Gade.

Hedeselskabet gennemførte forsøg med forskellige drænmateriale i Odby Sø, og gårdejer Martin Gades børn havde som opgave at foretage de nødvendige målinger. Her er det den 7-årige Ruth Gade, der aflæser vandstanden i et målerør i 1962. Fotos: udlånt af Christen Gade.

ning til kreaturerne og til høslæt. Hele designet ses ganske tydeligt på kortet fra 1881-82.

Lokalt har nogle ment at vide, at det var engelske ingeniører, der stod for projektet. I hine tider var der engelske investorer og ingeniører i arbejde både ved Flade-Ørum Sø ude ved Agger, på Vestersø og Gjellersø ovre ved Lemvig og i Vejlerne længere oppe i Thy, men der foreligger ingen skriftlige kilder til at understøtte denne formodning om engelsk deltagelse i projektet. I de papirer, der beretter om stiftelsen af interessentskabet for tørlægning af Odby Sø i slutningen af 1870'erne, nævnes der ikke noget om udenlandske ingeniører. Alle interessenter er lokale gårdejere.

Staten giver støtte til stomflodsofrene

I 1882 blev der holdt »udskiftningsforretning« for den nu tørlagte sø, som blev opdelt i lodder, matrikuleret og

fordelt mellem interessenterne.

Og så skulle der plantes græs overalt. Det var et arbejde for drengene, der fulgte efter den store pigtromle, hvis stive pigge lavede de huller, der skulle plantes i.

Den hollandske mølle skulle sættes i gang med at pumpe, hvis bare en lodsejer forlangte det. Kun i sommerhalvåret pumpede man konstant for at holde inddæmningen tør. I vinterhalvåret fik arealet lov at løbe fuld af vand. Møllen havde så stor en pumpekapa-citet, at den kunne tømme søen på tre forårsdage i godt blæsevejr!

Møllen var solidt bygget i træ, så den holdt i mere end 40 år, før den gik omkuld i en kraftig storm, der også gennembrød dæmningen. Formentlig har det været i december 1917, hvor den sydlige del af dæmningen blev gennembrudt i en stormflod.

Både staten og amtet gav tilskud til at udbedre skaderne, der løb op i 8003 kr. (260.000 kr. i 2008-værdi), men istandsættelsen var knap gen-

I dag dyrkes der korn overalt i den udtørrede Odby Sø. Mest byg, da hvede ikke tåler saltpåvirkningen fra fjorden. Både pumpestationen og det gamle grå transformatorårn ses stadig, og oppe mod nord rejser Thyholm sig med de stejle skrænter. Højspændingsledningen ind over søen er etableret i 1965 af I/S Vestkraft. Bemærk også den lille bevoksning med tagrør ude til venstre i billedet.

nemført, før nye kraftige stormfloder indtraf i 1921.

Dæmningen blev atter gennembrudt, og igen måtte staten betale, men denne gang kun på betingelse af at dæmningsens vedligeholdelse fremover skulle være underkastet statens tilsyn. Staten betalte så en tredjedel af de 8739 kr. (202.300 kr. i 2008-værdi), som det kostede at reparere dæmningen samt et særligt støttebeløb på 1800 kr. (41.700 kr. i 2008-værdi) som tilskud til at udbedre markskaderne efter den store oversvømmelse.

I de følgende år førte Vandbygningsvæsenets hyppige kontrolbesøg til en række betydelige sikringsarbejder. Hoveddæmningen blev forhøjet, flere mindre høfder blev opført, og man anlagde et mindre dige syd for hoveddæmningen.

Fra Limfjordskommissionens rapport i 1932 har vi denne detaljerede beskrivelse af, hvordan den tørlagte

sø fungerede, og hvad den var værd:

»Arealet mellem jernbanen og diget langs Nissum Bredning er gennemgående af en ret dårlig beskaffenhed, sand med lidt klæg. Søbundens højde varierer mellem koterne – 0,6 m og + 0,3 m. På de under D.V. [daglig vande] liggende dele af arealet, der ved besigtigelsen var fuldstændig tørlagt, var bevoksningen tagrør, star, salturt og trehage. En del af parcellerne var stærkt optrådt af kreaturer og bevoksningen spredt. På de øvrige parceller, hvor bevoksningen afslås, var tilgroningen tættere. Høudbyttet angives at være større i fugtige end i tørre somre. De værdifuldeste arealer ligger mod nord, men hører ikke under interessentskabet og betaler ikke bidrag til afvandingen eller til digets vedligeholdelse.

Interessentskabet har for tiden en gæld på ca. 8000 kr. [275.250 kr. i 2008-værdi]. Der hersker forskellige opfattelser om, hvorvidt inddigningen og afvandingen er rentabel. Formentlig må dette spørgsmål for de enkelte lodsejere afgøres under hensyntagen

Ude ved dæmningen er der våde pletter i bygmarken, hvor mejetærskeren trækker dybe spor. Det sker især, hvis høsttiden er regnfuld, men der siver også fjordvand ind under dæmningen.

til hovedejendommens beliggenhed i forhold til søarealet.»

I 1928 var den ødelagte hollandske mølle blevet afløst af en moderne vindmotor med en noget mindre vandsnegl. Den nye vindmotor var monteret på en gittermast af jern, men den rustede bort på omkring 10 år, også selvom den blev malet så sent som i 1937. Resterne blev solgt som gammelt jern og man måtte midlertidigt leje en traktor til at foretage udpumpningen.

Pumpelaget indkøbte derefter en vandturbine fra Hurup Maskinfabrik, og denne »vandløfter« blev drevet af en 20 hk elmotor. Dette anlæg fungerede frem til den skæbnesvangre stormflod i januar 1954.

Vandstanden i Nissum Bredning står højere end markerne inde i Odby Sø, så uden dæmningen og pumpen ville den gamle sø genopstå af sig selv.

Masser af fisk og fugleæg

Formålet med tørlægningen af Odby Sø var som allerede nævnt at skaffe god græsning og godt hø, så derfor pumpede man kun i sommerhalvåret. Der var jo ingen grund til at spille penge på elektricitet, når søen alligevel ikke skulle bruges.

Hvert efterår samledes pumpelagets mænd for at tage pumpen op for vinteren, hvor den stod pakket af vejen i et skur.

Når pumpepasseren havde slukket for motoren, gik der ikke længe, før afløbsgrøften var løbet tør, så der kun stod nogle pytter tilbage. Til gengæld var der fyldt med glasål! Drengene havde travlt med at øse dem op i spandevise for at bære dem over i tilfølsgrøften.

Faktisk var der tale om et ekstensivt åledambrug. Når ålene havde gået i søens grøftesystem i nogle år, var de i passende størrelse til at komme på stegepanden. Ålen var en helt anderledes almindelig fisk dengang. I dag betragtes den som stærkt truet.

Om foråret havde drengene også travlt med at samle mågeæg. I græsset langs dæmningens inderside var der hundredevis af mågereder, formentlig stormmåger, som måtte aflevere et kuld eller to.

Og når andejagten gik ind 1. august var drengene selvfølgelig også på plet-

ten. Det var en af årets mærkedage.

Aftenen før samledes jagtselskabet ved søhuset, hvor der var indrettet et herligt fællesleje af halm. Her kunne man ligge og lytte til jagthistorier eller døse lidt, indtil det lyste – og drengene fik lov at komme med ud!

Og havde jagten været god, vankede der friskbagt franskbrød med nyslynget honning til drengene, mens de voksne fik deres kaffe.

Atter fisk og fugl i søen

Efter den ødelæggende stormflod i januar 1954 lå Odby Sø atter vandfyldt året rundt.

Ved ekstra højvande ude i Limfjorden fossede det salte vand ind gennem den ødelagte dæmning – og masser af fisk fulgte med. Bønder og karle satte deres garn, og selvom det mest blev til ålekvabber, gav søen også pæne fangster af ål og skrubber. Andejagten har næppe heller været ringe.

Også den nye hovedlandevej var blevet hårdt medtaget af stormfloden, men den havde det offentlige penge til at reparere og sikre med faskiner. For Odby Sø gav det øget – og gratis – dæmningssikring mod øst, og det var formentlig med til at overtale bønderne til et nyt projekt.

Ikke alle havde syntes, at det kunne betale sig, men da landmåler Poul Boe

fra Thisted fremlagde et forslag til hensigtsmæssig jordfordeling, blev man enige og kontaktede derefter Hedeselskabet.

Og så gik det slag i slag.

Millioner i statsstøtte

Ingeniør N.H. Poulsen fra Hedeselskabet udarbejdede et projekt sammen med lodsejerne, og det blev indsendt til Statens Landvindingsudvalg i oktober 1956, hvor det fik journalnummer 1905.

Projektet drejede sig om »forbedret kunstig afvanding« af 79 hektar i Odby Sø, hvoraf »størstedelen vil kunne blive fortrinlig landbrugsjord«.

For hovedparten af lodsejerne handlede det stadig om græsning og høslæt, men kultiveringen banede vejen for de første kornmarker.

Helt billigt var projektet nu ikke. Overslagssummen lød på 235.000 kr. (2,9 mio. kr. i 2008-priser), hvoraf staten skulle yde 60 pct. i tilskud. De resterende 40 pct. anmodede lodsejerlaget om at få tildelt som statsgaranteret lån over 20 år.

Imidlertid var den politiske opbakning til landvindingssagen hastigt på retur. Stigende overskudsproduktion af landbrugsvarer og faldende arbejdsløshed betød en stærkt kølnet interesse for at investere statsmidler

Pumpehuset er fra sidst i 1950'erne og repræsenterer Hedeselskabets klassiske model i røde mursten og med bølget eternittag – strengt funktionalistisk og uden dikkedarer.

i nye projekter. Det kom Odby-bønderne til at mærke.

Først i december 1958 blev Odby Sø-projektet godkendt som landvindingsprojekt med et budget på 315.000 kr., men straks efter overført til den såkaldte »beredskabsliste«. Ingen kunne vide, hvor længe det skulle stå parkeret der. En række projekter havde allerede ventet i flere år.

Så galt kom det dog ikke til at gå.

Allerede fra midt på sommeren 1958 havde den lokale konservative folketingsmand, gårdejer H.C. Toft (1914-2001) fra Sydthy, fulgt sagen tæt. Toft havde været hos den radikale landbrugsminister Karl Skytte for at diskutere projektet, og i efterårets løb spurgte folketingsmanden gentagne gange til sagens videre skæbne hos landvindingsudvalget.

Efter blot to måneder på beredskabslisten blev 1. rate af arbejdet frigivet allerede 13. februar 1959, og allerede i foråret 1961 var hele projektet gennemført.

Det endelige regnskab kunne gøres op i 1963. Den samlede udgift viste sig at have været 320.602 kr. (3,2 mio. kr. i 2008-priser). I nutidspriser var det 40.500 kr. pr. hektar for de 79 hek-

tar ny kornjord, som var fordelt på 21 lodsejere. Sammenligner man med dagens jordpriser, hvor en hektar god agerjord koster omkring 200.000 kr., var det en udmærket forretning.

Moderne afvanding

Den største ændring af selve afvandingsprojektet bestod i lukningen af underløbet i stenkisten mod øst under Struer-Thisted landevej. En ny og forstærket dæmning med en sluse i betonbygværk var opført mod vest. Fremover skulle Odby Sø afvandes til Nisum Bredning og ikke længere til vigen øst for odden.

To elektriske pumper, hver med en ydeevne på 125 liter i sekundet ved normal løftehøjde på 2,5 meter, skulle fremover pumpe drænvandet ud af Odby Sø – året rundt. Også afvandingskanaler og drænrørledninger var blevet renoveret.

Græssende kreaturer og duftende høslæt, nylagte mågeæg, pandestegte ål og efterårets spændende andejagter – slut med alt det.

De nye tider var også ankommet til Odby Sø.

Nu kunne der dyrkes byg og havre på den udtørrede søbund, hvoraf halvdelen var blevet dybdepløjet med en af Hedeselskabets monsterplove som led i kultiveringen af de nye marker. Allerede i sommeren 1962 høstede selvbinderen den første havre ude i søen.

Der var dog stadig masser af græs som udlæg i kornet, og det fortsatte frem til slutningen af 1970'erne, hvor de sidste små kvægbesætninger op-hørte i Thy.

Skal Odby Sø atter sættes under vand?

Efter knap 30 års drift af den tørlagte sø blev der atter rejst spørgsmål om dens fremtid.

I 1990 afholdt Danmarks Naturfredningsforening, Thyholm kommune og Ringkøbing amtskommune et møde om mulighederne for en re-tablering af søen.

Imidlertid var lodsejerne ikke inte-

resserede, så det møde kom der ikke noget ud af.

Naturfredningsforeningen mener dog stadig, at det vil være en god ide at føre Odby Sø tilbage til den oprindelige form som lavvandet strandlagune. Der vil blive skabt et værdifuldt vådområde i tilknytning til EU-habitatområde nr. 28, som samtidig vil nedsætte forureningen med kvælstof til Limfjorden, siger man.

Ønsket er med i foreningens store fremtidsplan for Danmarks natur, som foreningen udgav i 2004.

I dag dyrkes Odby Sø stadig helt overvejende med korn, dog står der en del tagrør i den sydvestlige del og i større partier mod nord. Også i den centrale afvandingskanal ud til pumpehuset vokser der masser af tagrør. Der er enkelte bløde pletter i bygmarken, hvor mejetærskeren trækker dybe spor i våde somre, men generelt betragter lodsejerne stadig jorden i den tørlagte sø som sund.

Som fuglested er lokaliteten ikke meget bevendt. Blot 18 forskellige fuglearter er rapporteret. Derimod er der stadig interessante botaniske pletter, bl.a. med væld oppe ved stenalderskrænten mod Thyholm, og med overdrevsplanter på strandvoldene foran dæmningen.

På det smalleste sted ud for dæmningen er der kun 50 meter forstrand mod fjorden, og her er der bygget bølgebrydere i store, firkantede betonklodser.

KILDER

Betænkning angående Dige- og Afvandingsforholdene ved Limfjorden. Afgivet den 25. januar 1934. Ministeriet for Offentlige Arbejder.

Forfatterens besøg på lokaliteten, 12. sept. 2005.

Gade, Christen: Lidt om Odby sø gennem tiderne. Egnshistorisk Forening for Thyholm og Jegindø. Vol. 29, 2002.

Heick, Frederik: Orienterende dyrkningsforsøg i Odby sø. Hedeselskabets Tidsskrift, nr. 10, 85. årg. 1964.

Lundsgaard, Rikke (red.): Fremtidens Natur i Danmark. Danmarks Naturfredningsforening i samarbejde med Rhodos. 2004.

Statens Landvindingsudvalg, j. nr. 1905. Rigsarkivet.

Fuglelivet i dag

Med tilladelse fra Dansk Ornitologisk Forening bringes her et uddrag af DOF-basen, der rummer et meget stort antal fugleobservationer fra alle betydningsfulde fuglelokaliteter i landet. Ønskes der en detaljeret og aktuel status for fuglelivet i Odby Sø, så brug dette link: www.dofbasen.dk

Herunder ses en oversigt over de 18 fuglearter (og racer), som er registreret fra **Odby Sø** pr. 20. november 2009. I parentes ses antallet af observationer og individer i alt.

Fiskehejre	(1/2)
Sortsvane	(1/1)
Sangsvane	(1/2)
Blå Kærhøg	(1/1)
Fjeldvåge	(1/1)

Tårnfalk	(1/1)
Fasan	(1/2)
Strandskade	(1/58)
Stor Præstekrave	(1/1)
Hjejle	(2/2100)

Vibe	(3/275)
Stenvender	(1/25)
Ringdue	(1/2)
Engpiber	(1/5)
Stær	(1/20)

Stillits	(1/2)
Snespurv	(1/5)
Bomlærke	(1/150)

Plantelivet ved Odby Sø

TBU 7/48-6: Odby Sø

I yderkanten af den afvandede sø Odby Sø findes en række naturlokaliteter.

Mellem jernbanen og hovedvejen findes øst for Odby Sø (*Odby Nordøst*) et smalt bælte med fugtig eng. Mod nord indgår den gamle stenalderkystskrænt og en smule af det højereliggende bagland i områdeafgrænsningen. Nær skrænten findes et vandrigt vældparti. Vegetationen er artsrig. Egentlige rigkærspartier findes et sted nær jernbandedæmningen, hvor der foruden de to orkidéarter, maj-gøgeurt og kødfarvet gøgeurt, findes vibefedt, hjertegræs, loppe-star, rødbrun kogleaks og liden skjaller. Desuden rummer kærret arter som bidende ranunkel, trævlekrone, engkarse, sumpkarse, sump-kællingetand, almindelig mjødurt, kragfod, tormentil, almindelig vandranunkel, liden vandarve, tykbladet ærenpris, kær-trehage, lysesiv, glanskapslet siv, almindelig star, toradet star, hare-star, hirse-star, engsvingel og knæbøjet rævehale. Lokalitetens samlede areal inklusive græsengen syd for afvan-

dingskanalen udgør omkring 4,2 ha, der afgræsses af heste.

Syd for foregående (*Odby sydøst*), beliggende mellem den nuværende og den tidligere hovedlandevej sydøst for Odby Sø, er der hede.

Øst for jernbanen findes især mod nord et fugtigt hedeareal med klokkeling.

Området vest for jernbanen består af hede og tør sandmark.

Højere planter: 1989: Fra lokaliteten kan under et nævnes blåmunke, bølget bunke, draphavre, udspærret dværgbunke, kratfladbælg, rankforglemmigej, gederams, hedelyng, almindelig hundegræs, håret høgeurt, klokkeling, stribet kløver, almindelig kællingetand, sand-løg, strandlimurt, foder-lucerne, marehalm, krybende pil, almindelig mælkeurt, hvid okseøj, prikbladet perikon, revling, klit-rose, rundbælg, almindelig røllike, lav skorsoner, almindelig star, hirse-star, sand-star, almindelig stedmoderblomst, fåre-svingel, rød svingel, almindelig syre, tormentil, almindelig torskemund, smalbladet vikke, tofrøet vikke og læge-ærenpris.

Syd for den tørlagte Odby Sø – tidligere Guld Sø- (*Odby syd*) findes ca. 9,7 ha, som udnyttes til kreaturgræsning. Den nordøstlige del udgøres af mindre artsrig græseng, mens man mod syd og sydvest finder gamle strandvolde med dels overdrevsvegetation, dels tør-halvtør hedevegetation. Der er en stor bestand af kattetod, mens hedevegetationen i øvrigt består af hedelyng, revling, engelsk visse, kattesæk, lyng-snerre, almindelig mælkeurt, smalbladet timian, vild hør, håret høgeurt, læge-ærenpris, gul snorre, tandbælg, udspærret dværgbunke, bølget bunke, fåre-svingel, sand-star, høst-star og almindelig star. Fra overdrevsvegetationen skal nævnes knoldranunkel, kornet stenbræk, almindelig brunelle, almindelig røllike, engelskgræs, almindelig kællingetand, mark-frytle, fløjlsgræs, hvid-kløver, bellis, almindelig kongepen, almindelig kamgræs, almindelig hundegræs og almindelig hvene.

Umiddelbart syd for pumpestationen (*Odby nordvest*) findes der indenfor diget et strandengsareal. Herfra kan nævnes strandasters, kødet hindeknæ, strand-

vejbred, strand-tusindgylden, strand-rødtop, sandkryb, lægekogleaks, harril, strandkogleaks, strand-trehage, kryb-hvene og tagrør. Fra de tørre og til dels hedeprægede partier kan endvidere nævnes revling, engelskgræs, tandbælg, rød svingel, fåre-svingel, almindelig kællingetand, rødknæ og tidlig dværgbunke. Lokaliteten udgør ca. 1,3 ha. Det udnyttes ikke til græsning.

Ved Odby Søes nordlige del findes ved foden af den gamle stenalderkystskrænt en lille rest af et tidligere kær. Vådområdet er betinget af trykvandsvirkningen ved skræntfoden, hvor også den største artsrigdom findes. Nævnes herfra kan trævlekrone, kær-tidsel, sump-kællingetand, vand-mynte, eng-kabbeleje, lav ranunkel, engkarse, lådden dueurt, kær-dueurt, maj-gøgeurt (få), næb-star, lyse-siv, glanskapslet siv, mose-bunke og tagrør samt grå-pil. Lokaliteten, der udgør omkring 0,8 ha, afgræsses ikke.

Vegetationstyper: fugtig eng, overgangsrigkær, kær, væld, hede, overdrev, strandeng.

Kilder: se Emsholm 1992.